

Caspar Bartholin

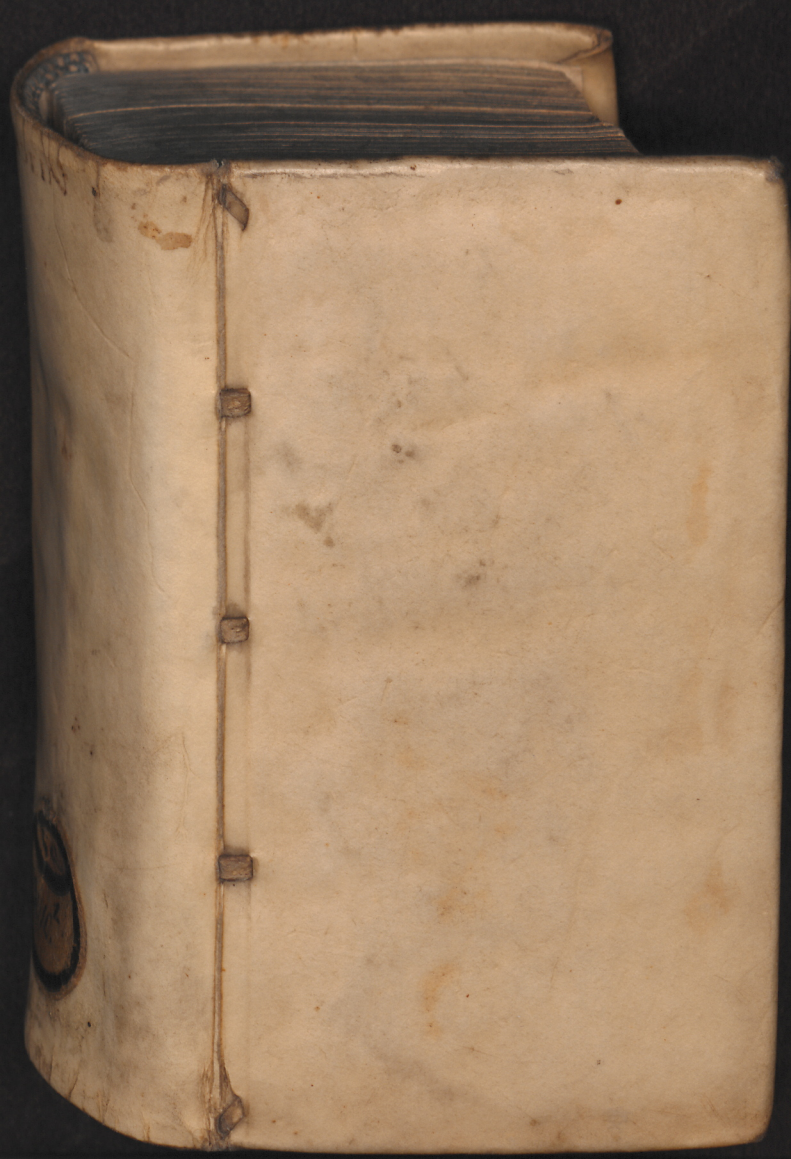
Physicae Generalis Praecepta Quae thesium loco in disputationibus esse possunt

Rostochi[i]: Hallervordius, 1630

<http://purl.uni-rostock.de/rosdok/ppn730128695>

Druck Freier Zugang

Pr. 110 y
Pr. Fnd. 63 p
32 p Fnd
A-C
A-C
A-G
A-E
A-A
A-E
A-E

Na_3010.¹⁻⁷

4
E
S
E
ij
E

1. 17.

Givon 7. 17. 17.
Papisten Bartholins

4
E
S
i.
E
ij
oo
oo

Juliani dictum.
Eti alterum pedem in sepulchro Sabena
lancem ad huc deoere vultem.

PHYSICÆ
GENERALIS

PRÆCEPTA

*Quæ thesum loco in disputationi-
bus esse possunt*

*Decerpta ex prælectionibus Phy-
siologicis publicis.*

CASP. BARTHOLINI,

Pro juniorum memoria.

Cum gratia & Imperiali Privil.

•••(o)•••

ROSTOCHI,

Sumptibus Joann: Hallervordij
Bibliopolæ.

ANNO M. DC. XXX.

El
Lanc

Genere, ingenio, litteris & ar-
tis Nobiliss. viro,

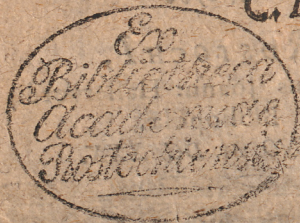
DN. CHRISTIANO
FRISIO,

DOMINO DEKRAGE-
rup & c. Praefidi arcis Ha-
fnienfis amplissimo,

Domino fautori & suo cumpri-
mis colendo

Hanc Epitomen dicatam cupie

C. Bartholinus.

PROOEMIUM

De Definitione & Divisione Physica.

PHYSICA EST SCIEN-
tia corporis naturalis, ut natu-
ralis.

*Definitum aliis Philosophia
secunda & naturalis, scientia naturalis,
Physiologia &c. dictum est δαδὸ τῆς φύσεως,
à natura.*

*Genus est Scientia proprie dicta, vel
certa rerum per causas cognitio. Subiectum
scientificum est corpus naturale; quod
commune subiectum sit proprium, cum ad-
ditur, quatenus naturale, vel quatenus
ex materia & forma constat. Finis est sub-
jecti huius cognitio, eiuſdemq; principiorum
& affectionum.*

*Dividitur Physica in partem commu-
nem & propriam.*

Communis vel generalis est quæ agit
de principiis & affectionibus corporis
naturalis. Specialis de corporis natura-
lis speciebus, ut sunt corpora

Spagirica dicta àνδρ τῶν ἑσπέρων καὶ
ἀγρίων, ab extrahendo et segrugā CAP.
do. alias Crysopœia s. aurifactoria
dicta.

*De primis corporum naturalium principiis
adeoq; de Natura.*

PPrincipia sunt quæ non fiunt ex alijs,
nec ex se invicem, sed ex illis omnia
fiunt.

Suntq; tria: Materia, forma, & pri-
vatio. Priora duo sunt principia constitu-
tionis, rei generata, per se &c. Ultimum
per accidens. Omnia tria sunt principia ge-
nerationis & transmutationis.

*Spaſſiorum tria principia, Sal Sul-
phur, & Mercurium, ut ſenſibilia admitti-
mus, non ut prima.*

Materia prima est principium parti-
vum & primum uniûscujusque rei natu-
ralis ſubjectum ex quo aliquid fit,
cum inſit non ſecundum accidens (ut
privatio) & cum aliquid corrumpitur,
ultimò in idem reſolvitur.

*Definitum, alias maſſa, elementum,
Mater, Sylva, fœmina, turpe &c. cepit per
creationem non per generationem: eſt e-
nim materia prima ingenerabilis & incor-*

ruptibilis. Et ejus finis. 1. Formas & acci-
 dentia recipere. 2. Esse subjectum transmu-
 tationis. Potentiam enim habet ad varias
 formas successive recipendas.

Est autem potentia materiae alia uni-
 versalis seu remota, i. e. propensio ad o-
 mnes formas indistinctè: alia particularis
 seu propinqua ad unam aliquam formam,
 procedente per naturale aliquod agens di-
 spositione.

Conditiones & proprietates mate-
 ria sunt: 1. Quod sit ingenerabilis. 2. In-
 corruptibilis. 3. Substantia in potentia
 & passiva. 4. Per se informis. 5. Ap-
 parens forma. 6. A forma realiter insepa-
 rabilis.

Privatio est absentia formae natura-
 lis producendae in subjecto apto eam re-
 cipere. Intelligitur ergo absentia forma
 non logica ejus quae fuit vel esse debuit;
 sed Physica, ejus quae futura est. Estque
 vel universalis, omnium formarum absq[ue]
 discrimine; vel particularis & propinqua
 quae hic intelligitur, & oritur per privas
 alie-

5

alterationes in materia, formaq; advenien-
te interio.

Forma est principium activum in
composito naturali quod cum adjuncta
materia constituit ut unum per se-
eique essentiam & nomen largitur, est-
que causa operationum in eo propria-
rum.

Dicitur alias, species, εἶδος, ἡγε-
τῆς εἰδῶς, παρὰδειγμα, exemplar seu
idea character, terminus & definitio,
ἐπιπέχεια, hoc est, perfectio vel actus
Platoni divina soboles.

Intellige autem hęc formam substan-
tialem & informantem (non assistentem,
ut nauta navi assistit) qua ex potentia
materia educitur, id est, oritur quando
materia per varias alterationes satis est
disposita.

Finis primus est composito largiri a-
ctum & essentiam. A primo ortus est ei da-
re 1. Appellationem. 2. Definitionem. 3. Exi-
stentiam determinatam. 4. Operationem.

Affectiones ergo & proprietates sunt:

44

1. Ma-

1. Materiam informare. 2. Operationes varias efficere. 3. E. materia potentia reduci. 4. Esse totam in toto & totam in qualibet ejus parte. 5. In sensus non incurreri. 6. Magis & minus non recipere &c.

Forma autem alia est generica, multis speciebus communis; alia specifica, unius speciei individuis communis; alia numerica, que propria unius individui.

Hactenus de materia & forma, maximo prout sunt principia essendi vel ut rem constituunt. nunc ut sunt principia affectio-
num, v. g. motus & quietis in re constituta, veniunt sub nomine Nature. Natura enim dicitur primario de forma, secundo & propter formam de materia, unde forma est magis natura quam materia.

Natura est principium & causa motus & quietis ejus in quo est primo, per se & non secundum accidens.

Naturale opponitur fortuito, morali, adoptivo, adventitio, voluntario, violento vel.

vel intranaturali, artificiali & praternaturali, supernaturali &c.

Sensus definitionis est: ubicunq; reperitur motus (id est quavis mutatio, vel quivis motus, maxime localis) de: quies seu possessio illius ad quod fit motus, ibi natura in causa est; modo motus fit ejus rei in qua est, unde causa externa eliminantur, v. g. Ars, a qua varia motus modificatio. Natura autem quovis modo arte sola est praestantior (tanquam substantia accidente) non arte cum natura juncta.

Primo; excludit causas organicas. Reliqua verba excludunt quae per accidens sunt causa motus.

Dividitur natura in principium passivum & activum, vel materiam & formam. Natura autem primario est activum & agit 1. Semper, cum nunquam sit otiosa. 2. Necessario in libertate carentibus, ut ignis necessario urit. 3. Accurate, ordine atq; successive; non enim facit factum. 4. Nihil frustra, sed propter finem. 5. Determinate, & vitat infinitum. 6. Par-

est in rebus prestantioribus: interim non deficit in necessariis, nec abundat in superfluis.

Et
Lana

CAP. II.

De causis corporis naturalis externis, & deoq; de Fato, Fortuna, Casu, Monstris.

NAm haec de internis materia & forma. Externæ sunt efficiens (atq; ad efficientem universalem referunt Fatum) & finis Fortuna & casus sunt cause per accidens Monstra sunt effectus natura per accidens, vel potius defectus.

Efficiens est causa externa à qua fit motus. Ejus divisiones videantur in Enciclidio Metaphysico.

Fatum aliud est 1. Theologicum, estq; Dei de rerum eventibus decretum, consistens in precipiendo, agendo, permittendo, determinando. Bona sunt ratione decreti in agendo & precipiendo positi; Mala in permittendo & determinando in finem bonum. 2. Astrologicum, & sunt vires corporum caelestium & influentia in
bac

hac inferiora, de quib. in Astrologia, quid
 & quantum possint. 3. Stoicum, estq; con-
 nexio aasoluta & infallibilis causa prima
 cum secundis, ita ut voluntates hominum
 tam ad bona, quam ad mala necessitate qua-
 dam insigentur. Quod dogma tollit omnem
 contingentiam, consultationem, honestas le-
 ges frustraneas facit, Deum autorem pecca-
 ti blasphemè statuit &c. 4. Physicum
 & Aristotelicum est ordo vel dispositio secun-
 darum & naturalium causarum divinam
 providentiam exequentium.

Finis est causa externa propter quam
 res fit, quæq; agens ad agendum movet,
 Estq; primum in intentione, ultimum in
 executione.

Divisiones petantur ex Metaph.

Conditiones omnium causarum com-
 munes sunt. 1. Unius effectus plures esse
 possunt causa. 2. Causa esse sibi invicem
 possunt causa, licet non in eodem genere.
 3. Cause saepe in unum coincidunt. Ut
 anima est forma hominis, efficiens operatio-
 num &c. 4. Idem esse potest contrariorum
 cau-

causa. 5. Secunda causa non agunt sine prima. &c.

Fortuna est causa per accidens eorum quæ per electionem fiunt raro, sed alicujus finis gratiâ.

Differt à casu, quod illa tribuatur tantum agentibus per electionem, id est hominibus; hic ratione carentibus.

Dividitur in bonam cujus effectus est bonus, & malam cujus malus.

Monstrum est effectus naturæ per accidens, vel potius defectus, à solitâ secundum speciem dispositione degenerans, propter aliquod principium corruptum. Dicitur a monstrando vel monendo, scilicet res futuras. Finis enim est peccata nostra arguere, & penam futuram prænunciare.

Efficiens 1. Infausti siderum concursus, Angeli boni & mali ex Dei permissu &c.
2. Vis formatrix in semine peccans. 3. Fortis imaginatio in parentibus præsertim matre concipiente vel gravida. 4. Caloris
vel.

vel humidi excessus vel defectus. 5. Uterus male dispositus &c.

Materialis causa est semen & vel diversi generis (unde varia virtutes formatrices se invicem obturbant, ut diverse species referantur) vel unius; quod potest abundare vel deficere, vel distrahi in partes diversas & diffuere &c.

Dividuntur monstra. 1. Ex loco, ut sint terrestria vel marina &c. 2. Ex objecto; ut sint in meteoris, vel fossilibus & mineralibus, vel plantis, vel animalibus & homine. 3. Ex accidentibus, quantitate vel qualitate. In quantitate potest esse excessus vel defectus: ut homo biceps, uno digito vel sex, corpore nimis exili vel grandi &c. Quoad qualitatem, vitium esse potest in figura, situ &c. Et habemus de principis vel causis rerum naturalium; sequuntur affectiones earundem seu accidentia.

CAP.

De affectionibus corporis naturalis in genere, & in specie de iis quae desumuntur ex categoria Quantitatis, de ipsa quantitate, loco, tempore & oppositis, infinito, vacuo &c.

Affectiones corporis naturalis communiter dividuntur in Internas & externas. Internas numerant Motum (cui quies opponitur) & finitum, Externas locum (cui opponunt vacuum) & tempus.

Sufficientius secundum categorias Accidentia sunt: Quantitas, locus, tempus, qualitas (prima, secunda & tertia) relatio, actio, passio, quae duo motum includunt tum late dictum, ut generationem & corruptionem: tum stricte, ut alterationem, augmentationem diminutionem, & motum localem.

Quantitas est accidens corporis Physici primum, finitum habens partes extra partes, in quas dividi potest.

Per quantitatem hic intellige trinam dimensionem seu extensionem, secundum lon-

longitudinem, latitudinem & altitudinem
seu profunditatem.

Finitum: infinitum enim quantitate
in natura nullum ab eo datur. Datur tamen
infinitum potentia (quae nunquam plane
in actum transit) & vel additione, ut nu-
merus, cui semper aliquid addi potest, quan-
tumvis magnus fuerit; vel divisione, ut ma-
gnitudo, in cuius divisione nunquam ad mi-
nimum perveniri potest.

Hinc Infinitum est extra quod semper
aliquid potest accipi.

Regulae de quantitate. 1. Quantitatis
nulla est efficacia. Fluit enim a materia,
principio passivo. Omne etenim materiatum
est quantum. 2. Quantitatis vel dimensio-
nis penetratio nulla naturali virtute dari
potest, sed sola divina: & tum modus est
inexplicabilis.

Locus est extremum corporis conti-
nentis primum immobile.

Hae affectio non est omnium corporum
naturalium, sed tamen corruptibilium
& caducorum, subcaelestium, (qualia
etiam

etiam sunt astra quae sub parte aliqua caeli sunt) sensibilia & mobilia ; quibus cause locationis sunt necessariae, nempe, conservatio ratione qualitatum corporis locantis, & contiguitas propter unitatem mundi.

Dicitur enim aliquid esse alicubi. 1. Repletivè, ut Deus, qui ubiq; praesens omnia replet & essentia & virtute, Majestate ac potentia &c. non mole & quantitate (modo tamen imperscrutabili. Unde versus : Enter, praesenter, Deus hic & ubiq; potenter. 2. Definitivè, ut definiatur aliquid esse in aliquo ubi, quod non sit extra illud ubi eo tempore. ut angelus aliquis qui jam est Bergis, non est Hafnia. Competit hic modus. 1. & praecipue spiritibus. 2. Corporibus glorificatis. 3. Ultimo corpori mundano, extra quod cum nullum sit corpus aliud continens vel locans, dicitur in aliquo ubi esse, non in loco. Nonnunquam tamen laxâ significatione locus pro quovis ubi sumitur. 3. Circumscriptivè, ut circumscribatur & contineatur ab alio corpore.

ex.

exteriori. Et hoc propriè tantum est in loco supra definito: & vel per se, ut corpus continuum ex se habens magnitudinem: vel per accidens, ratione alterius; ut partes ratione totius, accidens ratione subjecti, anima ratione corporis &c.

Dicitur extremum, extremitas, terminus vel superficies concava, proximè tangens, ambiens, & continens locatum, Ideo locus est equalis locato, equalitate ambitus. Extrema enim contiguum sunt simul.

Dicitur corporis continentis, id est, locantis seu ambientis, quod aliquando non est unicum, ut planta partim est in terra, partim in aere. Ex locis autem partialibus fit unus locus totalis & aggregatus, toti locato respondens.

Dicitur primum; id est proximum & immediatum; ut designetur locus proprius. Communis enim locus potest esse plarium locatorum; ut cum dicimur esse in mundo, in templo &c.

Dicitur immobile, scilicet ratione locati
et:

si mobilis, Quando enim hoc movetur, non simul nec tali motu ejus locus movetur nisi per accidens: aut nisi sit locus artificialis, ut vas cum aqua contenta moveri potest.

Hac genuina loci essentia est. Falluntur ergo qui locum putant esse aut materiam, aut formam rei, aut aliam causam aliquam, aut intervallum seu spatium aliquod intra superficiem corporis continentis, aut basin aliquam locato substratam, aut dispositionem vel situm corporis partium convenienti distantia inter se ordinarum, quibus non conveniunt.

Conditiones loci & axiomata quae sequuntur.

1. Locus non est de essentia locati sed extraneum & peregrinum accidens, ne inherens quidem locato, sed extralocatum adherens seu adjacens. 2. Est separabilis à locato. 3. Proprius est immobilis. 4. Est locato contiguus. 5. Continet locatum & ambit undique. 6. Ideo³ æqualis locato, non major nec minor. 7. Ad eum

cum naturaliter unum quodque fertur, in eoque conservatur & quiescit. *Intellige vero locum naturalem, non violentum, ad quem vires detruditur ut cum lapis sursum detinetur.* 8. Plura corpora esse possunt in uno loco communi, non vero proprio, nisi sint entia aggregata, ut corpora vestita &c. Unum autem corpus in pluribus locis totalibus esse non potest *in naturali*; at *virtute divina seu supernaturali potest*: quo respectu tollitur omnis contradictio, quam imperitior sibi fingit ratio.

Partes vel differentie loci sunt: sursum, deorsum, dextrorsum, sinistrorsum, retro pone.

Vacuum in natura nullum datur. Esset enim spatium inane in quo non est corpus. *Natura vero potius aliquid contra ordinem suum facit, ut scilicet gravia ascendant, & levia descendant, quam ut vacuum admittat.*

Tempus est mensura motus secundum prius & posterius.

Ue

Ut alicubi dicitur aliquid esse tripliciter, sic etiam perdurare in existentia; ut triplex durationis sit mensura: Tempus, ævum, & æternitas. Tempus proprie est mensura durationis in rebus naturalibus, corporis, generabilibus & corruptibilibus, atq; habentibus initium & finem. Ævum (quod nonnunquam improprie, modo pro æternitate, modo pro tempore accipitur) rebus competit initium habentibus sed non finem, ut sunt res spirituales, Angeli & animæ. Æternitas proprie competit soli Deo, nec principium nec finem habenti; imò est ipsa æternitas.

Dicitur, quod sit mensura vel numerus (numeratus seu Physicus) motus, nempe cuiusvis, præsertim localis, & huius præcipue cælestium corporum unde distinctio temporis in annos, menses &c. non exclusis aliis motibus tam naturalibus quam artificialibus, ut horologijs &c. Motitur autem tempus motum per se, quietem per accidens.

Dicitur, secundum prius & posterius,

us,

us. Sunt termini à quo & ad quem, ut in motu. Partes temporis sunt præteritum & futurum. Instans enim, momentum, vel *in vno*, non est temporis pars? sed copula, coherentia vel connexio, quæ ceu termino communi partes temporis inter se copulantur. Partes illa temporis non sunt permanentes, adeoq; tempus ipsum non est ens permanens, sed successivum, quod non totum simul existit, sed est in fluxu & successione perpetua.

Conditiones & axiomata de tempore sunt. 1. Tempus est continuum. 2. Et quodammodo idem (ob communem durationem in rebus temporè subjectis) & quodammodo diversum ratione prioris & posterioris. 3. Mensurat motum per se, & à motu mensuratur per accidens. Sic dicimus: Sol est in medio cæli: Ergo hora est 12. & vice versâ 4. Tempus non est merum ens rationis, etiamsi certa ejus distinctiones ab intellectu sumantur. 5. Tempus habet initium & finem, adeoq; non est æternum.

CAP-

De qualitatibus corporis naturalis, & initio de primis qualitatibus.

Qualitas corporis naturalis est manifesta vel occulta. Illa est prima vel secunda. Qualitates primæ vel primariæ præter lucem, sunt due activæ, calor, & frigus; & due passivæ, humiditas & siccitas. Secundæ vel ex primis oriæ, sunt qualitates tactiles, & reliquorum sensuum objecta. Occultæ vel obscuræ, aliis tertiæ qualitates dividuntur in Sympathiam & antipathiam.

Lux est qualitas corporis lucidi, quæ & ipsum est lucidum, & alia illuminat, agitque in ea. Lumen verò est imago lucis in corpore diaphano tanquam medio, in instanti recepta & expressa. Hoc ergo lucis effectum est & quasi simulacrum, estq; in medio; lux verò in corpore lucido tanquam subjecto. Lumen præterea est qualitas vel accidens partim reale, cum sit aliquid extra operationem intellectus, partim intentionale seu spirituale,

cum non moveatur ad motum subjecti, sed pendeat, ab agente à quo produciitur.

Lux alia noctu tantum apparet, ut nitedule, quercus putrida, oculorum felium. &c. alia & interdiu & noctu, estq; vel ignis, vel astrorum. Hoc vel proprium vel mutuatitium.

Oppositum sunt Tenebræ quæ sunt lucis privatio. Umbra autem est imminutio luminis interposito opaco.

Utilitates lucis sunt. 1. Medium illuminare in visione. 2. Omnia vivificare & reficere.

Calor est qualitas prima activa congregans homogena & disgregans heterogena. Homogena hinc sunt quæ aliquo modo uniri possunt: ut pix, cera, butirum, & alia liquabilia uniri possunt. Sic vice versa de heterogeneis. v. g. calor in fodiis separatur aurum à terra, & partes aureas congregat &c.

Effecta caloris per se & primaria sunt. 1. Calefacere. 2. Congregare homogena & disgregare heterogena. Secundaria

daria per se sunt: rarefacere, aperire, di-
 ducere, ampliare, attenuare, concoquere,
 digerere, maturare, attrahere, incidere,
 solvere, colliguare. Effecta per accidens
 sunt 1. Condensare, indurare, & siccare;
 per humidum nimirum evaporationem. 2. Hu-
 mectare, liquefaciendo frigore concreta.
 3. Frigefacere, educendo nempe calorem
 vel absumendo.

Effectum mixtum & commune est cor-
 rumpere, quod fit inflammando & urendo.

Calor vel est elementaris, vel coele-
 stis, vel vitalis, qui tamen specie non dif-
 ferunt.

Frigiditas est qualitas prima activa
 tam heterogenea, quam homogenea
 congregans. Sic frigus in glacie stramina,
 lapides &c. in unam massam cogit.

Effecta primaria & per se sunt 1. Fri-
 gefacere. 2. Homogenea & heterogenea
 congregare. Secundaria per se sunt: co-
 gere & densare, adstringere incrassare,
 obstruere, stupefacere, sensum & motum
 impedire.

Effecta

Effecta per accidens sunt 1. Calefacere, cogendo videlicet & obsidendo calorem ne egrediatur. Vocantur autem 2. Resolvere & humectare: ut liquet in lacrimis frigore expressis. 3. Exsiccare, ut in glacie.

Effectum mixtum est corruptio, qua fit inzulando & stupefaciendo.

Humidum est quod suo termino difficulter, alieno facile terminatur. Estque vel aqueum & crassius cum frigiditate, vel aereum & tenuius cum moderata caliditate.

Effecta primaria 1. Humectare. 2.

Quod in definitione dictum Secundaria.

1. Aqueum calorem & ignem extinguunt: aereum nutrit. 2. Aqueum replet corpora & insat. 3. Impedit liquefactionem. 4. Calorem obundat. 5. Putredinem & corruptionem facile efficit.

Siccum est, quod suo facile, alieno termino difficulter clauditur. Estque terre & crassum, vel igneum & tenue.

B

Effe.

Effecta primaria sunt. 1. Siccare. 2. Quod definitio exprimit. Secundaria 1. Caloris vim promovere & acuer. 2. Siccum terrestre repugnat inflammationi. 3. Siccum putredini & corruptioni resistit. 4. Indurat. 5. Exasperat.

CAP. V.

De qualitatibus secundis, & primis de tactilibus & visilibus.

Qualitates secundae sunt objecta sensuum. Quae vero tactus sunt objecta dicuntur qualitates tactiles, quas communiter referunt ad aliquam primam tanquam originem, ut ex sequentibus in specie liquet.

Levitas definitur qualitas secunda orta à calore plerumq; , apta sursum evehere. Gravitas à frigore, deorsum movens.

Raritas definitur qualitas secunda, orta, ut plurimum à calore, partes habens non probè inter se compactas. Densitas à frigore & crassitie, partes habens benè compactas.

Tenui

Tenuitas vel subtilitas definitur qualitas secunda à calore, siccitate & raritate, partes habens penetrantes & subtilis. Crassities à frigore & densitate ut plurimum oriri putatur.

Durities est qualitas secunda à siccitate orta, partes habes difficulter tactui cedentes. Estq, durum vel fragile, vel flexile. Mollities ab humiditate, vel aqua vel aerea, habens partes facile tactui cedentes.

Levitas seu glabricies est aequalitas superficie, tactui grata. Asperitas partes habet prominètes & tactum offendentes. Hanc siccitati, illam humiditati vulgè acceptam referunt.

Lubricitas ob humiditatem tactum facile effugit.

Ariditas, à siccitate, partes humoris penè expertes habet.

Lêtor est tenax lubricitas, ut in pice; sui contraria est Friabilitas.

A raritate & densitate derivat vulgè Philosophantium perspicuitatem & opacitatem.

26.
rarem cum tamen aqua pellucida sit, ra-
refacta autem in vaporem, opaca.

Est autem Diaphanum per quod lu-
mini patet transitus. Talia corpora pel-
lucida sunt cœlum, aër, aqua limpida, vi-
trum, cristallus, glacies, alumen, cornu,
gemme quaedam, humores & tunica oculo-
rum &c.

Oritur perspicuitas ex equalitate su-
perficierum equaliter subrensarum, adeoq;
ex partium aqua coherencia & unione.
Econtra opacitas ex superficierum confusa
dispositione. Sunt ergo perspicuitas & opa-
citas affectiones profunditatis.

Qualitas visibilis est color. Color au-
tem est lux opaca. Hoc est, lux opaco
mixta & modificata colorem præ se fert.
Lux enim est visibili splendidum. Color ve-
ro lux quasi silens absq; fulgore: adeo ut
color sit lux non intensa, sed imbecillis &
extincta, quæ variè modificata in varios
abit colores, & quo minor, eo nigro pro-
pinquior.

Finis coloris est esse visus objectum.

Divi.

Dividitur color. 1. Alius est verus realis seu permanens, de quo jam dictum; alius apparens, intentionalis, spiritualis seu transiens, pendens à principio externo, ad cuius mutationem (non vero subjecti, mutatur. Vel: Realis est qui fit ex luce per opacitatem modificatā. Apparens ex specie lucis vel lumine & tenebroso velut opacitate imagine.

2. Ratione visibilitatis, aliud est visibile majus ladens oculum: aliud equale, respectans; aliud minus, neturum præsentans.

3. A metallis: alius aureus, plumbeus &c.

4. A plantis, alius Roseus, Violaceus &c.

5. Ab animalibus, alius murinus, coracinus &c. & animalium partibus, alius eburneus, luteus &c.

6. A locis, alius Tyrius, Hispanus &c. Et elementis, alius aqueus, igneus &c.

7. Colores in se sunt lucidi vel obscuri. Lucidi sunt omnes præter nigrum & qui sub nigro sunt: ut cinericius &c. In albedine est summa lux (respectivè) opacitas minima.

minima: contra in nigredine In rubro lux
opacitatem superat. In flavo intensa lux
est & non plane remissa opacitas.

Divisio in extremos seu simplices, &
medios seu mixtos nulla est. Illas enim vo-
cant album & nigrum; hos, reliquos o-
mnes: ac si ex illis miscerentur. At omnes
colores sunt aequè simplices, & omnes ex
varia complicatione lucis & opacitatis ge-
merantur. Latè autem cum Aristotele illos
simplices vocare licet, quia à maxima &
minima pendent luce; hos medios, quia
mixto modo se habent.

Commodius: alij sunt primarij, alij
secundarij. Illi simpliciores apparent, ad
quos revocari possunt alij omnes secunda-
rij tanquam degeneres. Et primarij sunt
tantum quinque, hoc ordine: albus, flavus,
ruber, caeruleus, niger. Addunt alij viri-
dem & purpurem: cum tamen ille sit ex-
senuatus caeruleus, & arte fiat ex caeruleo
& flavo; hic ex rubro, caeruleo & albo
arte conflatur.

Albedo est color constans plurima

in.

lucē, paucissimā opacitate, maximē vī-
sibilis, adeoque visum disgregans, & la-
dens. Eius gradus varij sunt: niveus, la-
teus, marmorcus &c.

Proprietates sunt 1. Visum disgregare
& ledere, quia excellens visibile est. 2.
Quovis colore imbutus (ob copiam pororum)
nigrum ē contra nullum imbibit colorem.
3. Rerum albarum ad spectu efferrantur a-
nimalia pituitosa, ut ursus.

Nigredo est color constans luce pau-
cissima, opacitate summa, minimē vi-
sibilis. Gradus sunt: Piceus, fuscus, lat-
eus &c.

Proprietates sunt 1. Radios visivos co-
gere & congregare. 2. Irritare animalis
melancholica adspiciencia, ut cervos.

Flavedo est color ex intensa luce,
& non plane remissa opacitate. Est
albedini proxima, adeoque ejus propieta-
tum particeps. Gradus sunt: fulvus, flavo-
virens, aureus &c.

Robur est color constans modica
lucē & opacitate, luce tamen opaci-
ter.

tatem superante. Gradus sunt: Sanguineus, roseus, coralinus &c.

Proprietates sunt: melancholicis, ut cervis, timorem incutere: sanguinea autem animalia irritare, ut Elephantem, sauram &c. hominem vero ob mediocritatem exhilarare.

Ceruleus est color constans modicellâ luce, opacitate plusculâ. Estq; nigri vicarius eiq; vicinus. Unde proprietates nigri participat. Proprietas præterea est: aurum delectare & visum. Gradus sunt: Glaucus, Castus &c. Huc revocatur vitidis, qui oculos maximè recreat.

CAP. VI.

De reliquis qualitatibus sensilibus, sapore, odore & sono.

SApor est qualitas secunda mixta ex humido & sicco vi caloris, gustum afficere apta.

Materia vel subiectum saporis est siccum cum humido mixtum, vel humidum per siccum percolatum. Humidum autem præ-

pre dominatur ut plurimum; uti siccum in odore.

Efficiens est calor humidum decoquens & cum sicco miscens. Debilis enim calor intelligendus, cum sapor aliquis dicitur esse a frigore.

Finis est. 1. Esse objectum gustus. 2. Animal edocere quoniam sint ad nutrimentum idonea. 3. Indicare temperamenta in rebus sapidis.

Sapidum (cui opponitur inspidum) vel est temperatum, ut dulce, vel intemperatum, quod calidum vel frigidum. Calidum est vel cum materia tenui ut acre, quod vehementius, dicitur acutum; vel cum crassa, & est amarum vel salum. Frigidum (respective, vel calidum deficient) cum materia tenui est acidum; cum crassa est austerum. Et hec sapida sunt simplicis saporis. Multi saporis infiniti ferè sunt; ut acidodulcis, dulcamarus &c.

Dulcedo est sapor simplex ex mode-

B. 5.

ra.

etatis calore sicco terrestri & humido
potissimum aereo.

San

Dulcia ergo sunt temperate calida &
humida, ideog, 1. Gustui grata, visceribus
amica, & nutritioni aptissima. 2. Bene
concocta. 3. Rarefacientia & abstergen-
tia: 4. Maturantia, emollientia, laxan-
tia &c.

Dulcis Sapor est lacteus, melleus, aquo-
sus, vinosus &c.

Acrimonia est sapor simplex in ma-
teria tenui & sicca ab immoderato ca-
lore ortus, linguam & fauces pungens,
erodens & adurens, ut in pipere &c.

Amaritudo est sapor per vehemen-
tem calorem (minorem tamen quam in
acredine) in crassa & terrestri materia.

Ejus vires sunt: Calefacere, exsiccare,
detergere, attenuare, meatus expurgare,
dissolvere, penetrare, putredini resiste-
re &c.

Salsedo est sapor ex multo humido
aqueo sicco terrestri crassiori con-
stans, ortus a calore vehementi & ex-
sic.

ficcante: ac minus quam in acrimonia.

Vires sunt calefacere, siccare, moderate abstergere, abluere & expurgare, modice penetrare, digerere, incidere, nonnihil erodere, putredini resistere, gustum grato modo afficere &c.

Aciditas est sapor in humido & sicco tenuioribus per calorem debilem ductus (vel frigiditatem respective distam.)

Vires sunt: frigesfacere, exsiccare, repellere, penetrare, incidere, attenuare, aperire, contrahere ventriculum, adeoque appetitum excitare.

Austeritas est sapor in materia crassa per calorem debiliorem productus. Dicitur alias stipticus & ponticus, & cum vehementior est, acerbus.

Vires sunt: frigesfacere, siccare, incrasare, astringere, constipare, exasperare, fluxiones repellere &c.

Odor est qualitas secunda, ex calido

do & sicco predominante resultans,
olfactum movens.

Efficiens ergo est calor, & vel internus
blandè miscens calidum cum humido; vel
externus, resolvens corpora odorata, ut
exhalent.

Materia proxima est siccum cum hu-
mido mixtum, ita tamen ut siccum prado-
minetur, quod mixtum dicitur sapidum, eò
quod odoratum sit sapidum.

Finis est 1. Esse objectum olfactus. 2.
Esse aliquando indicium saporis. 3. Refice-
re & confortare cor & vitales spiritus, ce-
rebrum, adeoq; ingenium & memoriã,
& in genere ad sanitatis custodiam facere.
4. Ad delectationem hominis facere.

Odor dividitur in extremum & me-
dium. Extremi sunt gratus seu dulcis, & in-
gratus seu fetidus, qui amaro saporì apud
Aristotelem analogus est. Intermedij sunt:
acris, celeriter ac fortiter sine fastidio sen-
sum ferrens; acerbus cum quadam mor-
dacitate pungens; acidus &c.

Sonus est qualitas patibilis successiva
orta.

orta ex aeris vel aquæ, interceptione vel
elisione sonantium corporum collisio-
nem insequente, sensum auditum mo-
vere apta.

Dicitur successiva. Est autem quid
successivum, non intrinsece, ut motus, sed
per accidens & analogice, quia a motione
pendet.

Subiectum, vehiculum vel medium,
est aer vel aqua, in quo tanquam subiecto
(non in corpore sonante) recipitur sonus;
sed prius intercepto, eliso vel fracto.

Efficieus est collisio corporum sonanti-
um. In sono enim actuali requiruntur tria.
Medium per quod fit motus, corpus quod
percutit, & percussum.

Finis 1. Esse objectum auditus. 2. Ad de-
lectationem hominis facere, quod de bar-
monico sono imprimis verum.

Sonus est extremus vel medius. Ille
est vel gravis, tardè multoq; tempore au-
ditum movens; vel acutus, celeriter &
paucò tempore.

Deinde sonus alius est simplex & dire-
ctus,

*Etus, qui directè per aerem fertur absq; e-
videnti repercussione; alius reflexus seu
multiplicatus, & dicitur Echo, quasi re-
sonantia, estque sonus evidenter ad au-
ditum reflexus, ob aliquod durum &
cavum oppositum. Si ergo plura sunt lo-
ca opposita concava & tortuosa, pluries
etiam fiet Echo.*

*Præterea sonus vel est violentus, à
corporibus ab extrinseco principio invicem
concusus: vel naturalis. Hic vel est ina-
nimatorum ut tonitru, fragor lignorum
&c. vel animatorum, & dicitur Vox,
quæ vel articulata, constans certis literis
& syllabis, & sermo dicitur; vel inarti-
culata, ut brutorum.*

CAP. VII.

*De qualitatibus tertijs sive occultis,
adeoq; de Magia naturali in
genere.*

Qualitas occulta est potentia quæ-
dam naturalis latens, qua res na-
turalis aliquid agit vel patitur, cujus
cau-

caussa ex primis vel secundis qualitatibus reddi nequit.

Ut magnetis occulta potentia est trahere ferrum quod aliis lapidibus impossibile.

Dicuntur he qualitates formales, item totius substantia, virtuales, specifica &c. & proficiscuntur vel immediate à forma substantiali cuius, individuo propria, vel mediate ex peculiari temperamento rei cuius, quæ idiosyncrasia dicitur.

Exactior cognitio harum virium naturalium est pars Magiæ naturalis, ita dicitur, ut distinguatur à diabolica illa &c.

Est enim magia naturalis qualitarum in rebus naturalibus vulgò in cognitarum rarior scientia, quæ agentia & patientia naturalia invicem ita applicare novit, ut homo in admirationem rapiatur.

Ejus duo sunt fundamenta & quasi crura: Physica, sub qua Medicina est; & Mathematica.

Dividuntur qualitates occulta in Sympathiam & Antipathiam.

Sym-

Sympathia est occultus quasi amor
& mutua cognatio, vel conspiratio in-
ter res naturales.

Antipathia contra est occulta rerum
discordia & repugnantia, quâ una alte-
ram averfatur aut lædit.

Suntq; Sympathia & antipathia. 1. In-
ter inanimata, ut mineralia, metalla &c.
2. Inter inanimata & animata. 3. Inter plâ-
tas ipsas. 4. Inter plantas & animalia. 5. In-
ter animalia ipsa. Sunt verò alia in rebus
cum morbi aut partibus corporis humani,
de quibus Medici.

CAP. VIII.

De Relatione, Actione & Passio-
ne corporum natura-
lium.

Relatio est quâ corpus naturale ad
aliud refertur. Estq; continuitas
vel contiguitas.

Continuum est cujus extrema sunt
unum. Contiguum est cujus extre-
ma sunt simul. *Vel: Contiguitas est*
re.

veram quantitate separatarum conta-
ctus.

Est autem contactus alius immedia-
tus, alius mediatus.

Immediatus seu corporalis & manife-
stus vel est sine actione, vel cum actione.

Sine actione, est cum duo corpora, situ,
figura, & magnitudine distincta extremi-
tatibus suis seu superficiebus se mutuo tan-
gunt absq; ulla actione vel passione, ut cum
duo domus se invicem tangunt.

Cum actione, est quando duo corpora
ita se tangunt ut invicem agant & patian-
tur, ut cum lac vino miscetur.

Mediatus, virtualis vel occultus est
quando unum corpus movet aliud per di-
stantiam aliquam, virtute non superficie
contingens. Sic caelestia corpora agunt in
haec inferiora.

Actio Physica est accidens, quo cor-
pus naturale agit in patiens, sibiq; illud
assimilare studet. Vel. Agere est movere
ad contrariam patienti qualitatem. Pati
est mutari ad contrariam qualitatem.

Mu.

Mutua enim est inter patiens & agens actio qua dicitur actio reciproca, reactio & repassio.

Et conjunguntur actio & passio; quia realiter sunt unus motus. Quatenus n. motus ab agente prodit, dicitur actio; quatenus in patiente recipitur, passio.

Agentis conditio est: ut sit patienti quodammodo simile, quodammodo dissimile. Hoc est: conveniunt genere, subiecto, seu materia; & differunt specie seu forma: ut sunt contraria.

Patientis conditio est: ut sit 1. Proportionatum agenti. 2. Dispositionem habeat ad patiendum: nam actio non recipitur secundum conditionem agentis, sed secundum dispositionem patientis.

Actio, ut contactus, alia est mediata alia immediata. Omnis enim actio Physica fit per contactum videlicet vel corporalem vel virtuales.

Deinde alia est immanens vel manens in agente, ut nutritio &c. alia transiens ab

ab agente in externam materiam, quæ huius considerationis est.

CAP. IX.

De motu & quiete, itemq; de mutatione.

Motus est actus entis in potentia, quatenus in potentia est. *Vel: Actus mobilis quàm mobile.*

Definitum hic strictè sumitur, non latè ut generationem & corruptionè includit.

Dicitur actus, scilicet imperfectus (per quem res fit) Entis, id est, ejus quod est in potentia ad majorem perfectionem.

Est autem unus idemq; motus actus & mobilis & moventis. Mobilis subjectivè; effectivè moventis. Movens a. necessariò requiri indicat axioma: Quicquid movetur ab alio movetur: videlicet primo a principio vel interno vel externo.

Et præterea ad motum requiruntur: Subjectum, terminus à quo, & ad què. Terminorum conditiones sunt: 1. Ut
sint

sunt oppositi. 2. Ut sint divisibiles, hoc est, mobile in motu sit partim in termino a quo, partim in termino ad quem.

Efficiens motus universalis infinita est primus motor; finita, sunt corpora caelestia. Particularis est cujuslibet corporis natura.

Materia seu subjectum est corpus mobile.

Forma seu ratio formalis motus est tendentia, progressio seu fluxus continuatus & successivus ad formam vel actum quem res habere potest. Ubi verò successio & divisibilitas, ibi tempus secundum prius & posterius. Unde axioma: Nullus motus fit in instanti, sed in tempore & successive.

Finis est, ut corpus variis mutationibus sit obnoxium & varias assequatur formas.

Dividitur motus proprie dictus & antea definitus: i. In aucionem, & diminucionem, alterationem, & motum localem.

calem. 2. In naturalem, animale, violentum.

Naturalis est à principio interno, ut motus lapidis deorsum: Estq; in initio remissior, in fine fortior.

Animalis dependet ab anima in animali: Estq; in principio tardior, in medio concitior, in fine languidior.

Violentus est à principio externo, ut lapidis in alium projecti. Hic motus non est diuturnus: quia est contra naturam subjecti mobilis.

3. Ratione temporis, in regularem & irregularem. Ille est aequè velox in principio, medio, & fine. Hic contra.

4. Secundum partes mobilis, in uniformem & difformem. In illo mobile secundum omnes partes aequaliter moveitur. In hoc inaequaliter.

5. Motus alius est per se, alius per accidens, ut accidentis cum subjecto, partis cum toto.

Motui opponitur quies vel immobilitas, hoc est motus vel privatio vel perfectio,

Etio. Primo modo quies est privatio vel cessatio motus in subjecto apto motum recipere. *Secundo modo* : Quies est perfectio & finis motus. vel possessio formae aut quasi formae.

Reliqua de quiete ex opposita natura motus intelliguntur.

Mutatio vel transmutatio *strictè sumpta* pro substantiali, non late, pro quovis motu; Generationem & corruptionem sub se comprehendit.

Differunt enim mutatio & motus. 1. Illa est. de non ente in ens; hic de subiecto in subiectum, vel de ente in ens. 2. Illa fit in instanti; hic successive. 3. Hic mutat tantum accidens rei actu existens. Illa v. g. generatio, producit id quod actu antea non erat. 4. In hoc termini utriusque sunt positivi; in illa aliter privativus.

CAP. X.

De mutatione in specie, nempe de generatione & corruptione.

Generatio est transmutatio totius, non manente aliquo sensibili ut subiecto.

subiecto eodem. *Vel: Est mutatio à non esse ad esse, per unionem materia cum forma, id est, quâ nova forma substantialis acquiritur; ut cum ex semine humano fit homo, qui antea non erat.*

Corruptio est mutatio ab esse ad non esse, per separationem materia à forma. *Vel: quando forma substantialis abjicitur.*

In definitione generationis intellige non ens privativum seu non ens simpliciter, sed ad aliquid, quod est ens potentia, estq; terminus à quo vel privatio forma introducenda.

Sunt hæc due mutationes ita invicem connexæ, ut perpetuo una alteram comitentur. Unde axioma: In substantiis, unus generatio est corruptio alterius, & vice versa.

Efficiens remota secundum Deum sunt cælestia corpora. Unde illud: Sol & homo generant hominem.

Forma definitione est explicata.

Mateo.

Materia ex qua remota est prima; pro-
pinq̄ua sunt elementa.

Subjectum quod generatur vel corrup-
titur est totum compositum.

Finis est specierum conservatio.

CAP. XI.

De motu in specie.

AUctio sive accretio est motus à
minori quantitate ad maiorem.
Decreto est motus à maiori ad mino-
rem.

Termini ergo sunt maior & minor
quantitas.

Alteratio est motus, in quo eodem
sensibili subjecto manente, alterabiles
qualitates mutantur. Hoc est: nova qua-
litas acquiritur, vel vetus abicitur.

Dividitur 1. Secundum species qualita-
tum primarum & secundarum; ut sunt
calesfactio, rarefactio &c.

2. In mediatam & immediatam, instar
actionis & passionis.

3. In absolutam, quâ simpliciter nova
qualitas acquiritur; & comparatam,
quâ

quã qualitas non nova, sed intensior vel remissior acquiritur.

4. In perfectivam & corruptivam.

Causa efficiens est omne corpus alterans, v. g. calefaciens in calefactione. Subjectum est corpus qualificatum capax. Finis internus est acquisitio novæ qualitatis. Externus & ultimus est generatio & corruptio.

Latio est motus, quo corpus aliud ubi vel spatium acquirit.

Ejus requisita sunt: Movens, mobile, terminus à quo, terminus ad quem, medium aptum, tempus & successio &c.

Dividitur motus localis. 1. In velocem, qui minori temporis fit spatio; & tardum, qui eodem temporis spatio tardius ad terminum venit quàm alius.

2. In simplicem & mixtum. Simplex est rectus vel circularis.

Rectus fit per lineam rectam, ut in celo nihil respondeat nisi punctum. Est que vel à medio seu sursum, qui levium est

C

pro.

proprius; vel ad medium seu deorsum
qui gravium.

Circularis est qui in orbem fit circa
centrum suum non sursum neq; deorsum,
& à centro aequalem semper retinet di-
stantiam.

Simplex motus simplicium est corpo-
rum; aliquando verò mixtorum ob ali-
quod prædominans elementum.

Mixtus seu compositus est ex recto &
circulari, diciq; potest obliquus: ut nubi-
um, ventorum, animalium &c.

3. In naturalem, violentum & mix-
tum.

Mixtus apparet in lapide vi detruso.

Naturalis est à principio interno. &
fit secundum naturam mobilis, vel cum
naturali ejus propensione. Ut levia secun-
dum naturam feruntur sursum, gravia
deorsum. Estq; hic in principio remissior,
an sine celerior ratione mediij aeris vel a-
que.

Motus violentus est à principio ex-
terno; fitq; contra naturam mobilis. Ut

CURS

cum lapu sursum fertur. In hoc motu principium fervet, medium tepet, ultima frigent.

Estque quadruplex: 1. Pulsio, quâ mobile à movente propellitur. Ut sunt impulsio, expulsio, projectio, percussio. 2. Tractio, quâ movens ad se trahit mobile celerius quam suâ naturâ moveretur. 3. Vectio, cum corpus mobile vehitur nō per se, sed per aliud. Ut navigatio, equitatio, portatio &c. 4. Vertigo, volutatio seu circumgyratio, cum mobilē in gyrum vertitur, ut in rota molari.

Differunt autem in corporibus sphericis volutatio & gyratio. In hac res manens in eodem loco rotatur in orbem: In illa, res transiens de loco in locum alias atq; alias nobis advertit partes.

CAP. XII. & ult.

De Mundo.

Hactenus de principijs & affectionibus corporum naturalium. Sequuntur species (in speciali Physica pertractanda) quarum collectio Mundus dicitur.

B. 2.

Mundus

Mundus est systema cœli, elementarum, & eorum quæ in ijs continentur, & Deo ex nihilo creatum, in sui gloriam & hominum utilitatem.

Definitum Græcis & Latinis ab ornatu dictum exactè definiri nequit. Mundus enim est ens collectivum seu per aggregationem, adeoq; ens vel unum per accidens: itaq; forma ejus est accidentalis non substantialis loco generis posita, nempe Systema, compages, collectio, vel ordo, & dispositio &c.

Materia mundi constituendæ erat nihil. Mundus enim creatus est ex nihilo, mundi constituti materia vel partes materiales sunt omnia corpora naturalia quæ in mundo.

Efficiens est Deus, qui mundum liberâ voluntate, non necessitate quâdam produxit.

Finis, DEI gloria & hominum utilitas. Omnia n. omnino corpora in mundo in hominû usum condita sunt. Et cum finis habeat rationem boni, Mundus erit bonus & per-

¶ perfectus ratione quantitativ, efficien-
 tiv, virtutis, figura, dispositionis, ornatu,
 varietati specierum &c.

Affectiones sunt. 1. Magnitudo, quae
 finita est, uti & eius essentia.

2. Numerus. Mundus unicu. est; Licet
 plures per divinam potentiam esse potue-
 rant, possunt, poterunt.

3. Ubi finitum ob magnitudinem fini-
 tam. Locus autem Physicus mundo non
 competit; quippe extra quem aliud cor-
 pus continens vel locans non est.

4. Tempus, ubi notanda. 1. Creatio
 mundi in tempore. Mundum enim a ter-
 minum statuere infinitum introducit actu. & i
 quo ipsa etiam Aristotelis Philosophia ab-
 horret. 2. Quanto tempore mundum De-
 us creavit, videlicet 6 dierum spatio. 3. Quo
 anni tempore creatus sit mundus, videlicet
 Autumnali: quod colligitur ex festo colle-
 ctionis frugum; quod erat in exitu anni:
 & ex mense Thifri; Septembri respondente,
 qui anni fuit initium, ut q. ad liberati-
 onem ex Aegypto. 4. Quanto tempore huius

Tempus duraverit, videlicet secundum plurimos 5564. ab initio mundi ad hunc 1615.

5. Quod duraturum sit; prohibet scriptura inquirere.

7. Conditio, est corruptibilitas, interitum & finis mundi; quem futurum passim testatur scriptura.

IN.

INDEX CAPITUM.

PROEMIUM DE DEFINITIONE ET DIVISIONE PHYSICÆ.

- Cap. 1. De primis corporum naturalium principijs, adeoq; de natura.
- Cap. 2. De causis corporis naturalis externis, adeoq; de Fato, fortuna, casu, Monstris.
- Cap. 3. De affectionibus corporis naturalis in genere, & in specie de ijs quæ desumuntur ex categoria quantitatis, de ipsa quantitate, loco, tempore, & oppositis: infinito, vacuo &c.
- Cap. 4. De qualitatibus corporis naturalis, & initio de primis qualitatibus.
- Cap. 5. De qualitatibus secundis, & primo de tactilibus & visilibus.
- Cap. 6. De reliquis qualitatibus sensilibus: sapore, odore, & sono.
- Cap. 7. De qualitatibus tertijs sive occultis, adeoq; de Magia naturali in genere.

cap.

Cap. 8. De Relatione, actione & passi-
one corporum naturalium.

Cap. 9. De motu & quiete, itimq; de
mutatione in genere.

Cap. 10. De mutatione in specie, nem-
pe de generatione & corruptione.

Cap. 11. De motu in specie.

Cap. 12, & ult. De Mundo.

F I N I S.

ROSTOCHI

*Apud Johannem Haller-
vordium bibliopolam
Rostochiensem.*

ANNO

M. DC. XXX.

lat

ROSTOCKI
Abul Johanneum Haller-
vornu Bibliothecam
Rostochianam.

Anno
M. DC. LXX.

lat

Elrica { Praetor
Goli
Cicero:
H. Petersen.
Z. d. d. d. d. d.
d. d. d. d. d.

54577

sum in cotem lapid
sus erant. Testam
nor 34 Sex terre mot
homines rulticos, in
extinctos diriguisse,
tuas redactos: que
rentibus cōspecta. D
annorum uterus &
verse sunt invente
storia fetus petrifi
28. annq; gestati in
bosio.

Quamobrem nihi
ra (nisi lapide dura
scente accedente, n
verti.

Coronidis loco
generationis lapid
corpore hum

Materia in qu
partes humar
quamplurimas, in
in cerebro, aurium
pebris, sub lingua,

the scale towards document

anibus
a an-
mplius
vaccis
asi sta
inqui-
liere 37
apidem
est Hi-
nibique
nte Al-

m natu-
lapide-
m cen-

e place
orū in

m sune
ariz &
alaly ut
sub pal-
ocibus, in
pulmo-